

Pomembno

Pri zdravljenju okužbe z bakterijo *Helicobacter pylori* je zelo pomembno, da natančno upoštevate zdravnikova navodila saj je tako možnost ozdravitve okužbe največja.

Okužba s *Helicobacter pylori* je uspešno, ko odstranimo:

- vzrok ulkusne bolezni želodca in dvanajstnika,
- vzrok za kronično vnetje želodčne sluznice,
- enega izmed vzrokov za nastanek želodčnega raka.

Ne pozabite: zdravljenje okužbe z bakterijo *Helicobacter pylori* je uspešnejše, če ne kadite.

član skupine Sandoz

Lek farmacevtska družba d. d.
Verovškova 57, 1526 Ljubljana
telefon: 01 580 21 11
faks: 01 568 35 17
www.lek.si

samozdravljenje.lek@sandoz.com

*Kdaj in kako zdravimo
okužbo prebavil z bakterijo*

Helicobacter pylori?

Matjaž Koželj

član skupine Sandoz

www.lek.si/medicinski-slovar

zanesljiv vir informacij

Lek ima bogato izbi za boleznj prebavil

Z Lekovimi zdravili vam že več kot 20 let lajšamo želodčne težave. Z razvojem zdravil za zdravljenje boleznj prebavil smo začeli že v prejšnjem tisočletju, danes pa vam za zdravljenje ponujamo kar 4 različna zdravila v treh različnih oblikah (kapsule, tablete, injekcije).

V našem izboru so na voljo:

- zdravila brez recepta (Ranital® S 150 mg),

- zdravila na recept (omeprazol, pantoprazol, esomeprazol),
- zdravila za uporabo v bolnišnici (pantoprazol in ranitidin v obliki injekcij).

V Leku se zavedamo, da za učinkovito zdravljenje samo zdravila ne zadostujejo, zato sledimo svojemu poslanstvu in k zdravju in boljši kakovosti življenja prispevamo z različnimi oblikami izobraževanja, namenjenimi bolnikom.

ro zdravil

Bogat vir informacij o zdravju in nasvetih za premagovanje bolezni so vam lahko naše spletne strani:

www.lek.si/zdravje, na katerih je del vsebin namenjen tudi boleznim prebavil:
www.lek.si/prebavila

Če želite za nasvet vprašati strokovnjaka, vam svetujemo obisk najobsežnejšega portala o zdravju Med.Over.Net, na katerem [smo soustanovitelj zdrava-](#)

[vstvenega foruma o boleznih prebavil](#). Na vaša vprašanja odgovarjata specialist gastroenterolog in specialist družinske medicine.

V pomoč pri boljšem razumevanju informacij o boleznih, tudi o boleznih prebavil, vam je na voljo spletni medicinski slovar, ki je brezplačno dostopen na spletni strani www.lek.si/medicinski-slovar. V njem boste našli razlago več kot 67.000 medicinskih izrazov.

Vsebina

- 6 Kdaj govorimo o bolečini v zgornjem delu trebuha?
- 8 Kako obravnavamo bolečino v zgornjem delu trebuha?
- 12 Kaj ugotavljamo z gastroskopijo?

14 Kaj je znanega o bakteriji H. pylori?

16 Kako pogosta je okužba s H. pylori?

17 Kako se okužba prenaša?

18 Kakšne posledice ima okužba s H. pylori?

22 Kako odkrivamo okužbo s H. pylori?

24 Kako zdravimo okužbo s H. pylori?

Kdaj govorimo o bol v zgornjem delu treb

ečini uha?

Bolečina v zgornjem delu trebuha bolnika pogosto pripelje k zdravniku.

Bolniki jo opisujejo kot bolečino v "žlički" ali pod obema rebrnima lokoma, včasih se širi v hrbtni del ali spodnji del trebuha. Bolečine se razlikujejo glede na jakost in pridružene simptome, kot so napihnjenost, pekoč občutek v žlički, slabost, občutek "teže" po obroku, spahovanje in zgaga.

Bolečina v zgornjem delu trebuha je obi-

čajno *simptom bolezní požiralnika, želodca ali dvanajstnika, lahko pa tudi žolčnika in žolčevodov, trebušne slinavke, črevesa ali celo srca.*

Najpogosteje je bolečina v zgornjem delu trebuha povezana s čezmernim izločanjem kisline, uživanjem nesteroidnih protivnetnih analgetikov ali acetilsalicilne kisline, okužbo z bakterijo *Helicobacter pylori* (tudi *H. pylori* in *HP*), lahko pa je tudi posledica nepravilne prehrane ali stresnega življenja.

V nadaljevanju te knjižice bo podrobneje predstavljeno, kako odpravimo bolezenske težave, ki jih lahko povzroča bakterija H. pylori.

Kako obravnavamo v zgornjem delu treb

V raziskavah so ugotovili, da ima veliko ljudi vsaj enkrat na leto bolečine v zgornjem delu trebuha. Večina jih prehodne težave omili z lahko prehrano ali na osnovi svojih ali tujih izkušenj začne uživati zdravila, ki izničijo kislino v želodcu ali zavirajo njeno izločanje. Nekateri bolniki obiščejo lekarno in vprašajo za nasvet farmacevta. To vrsto zdravljenja imenujemo *samozdravljenje*.

bolečino uha?

Brez recepta so vam na voljo zdravila, ki uničujejo že izločeno kislino, in taka, ki zmanjšajo izločanje kisline (t. i. zaviralci receptorjev H_2), npr. *Ranital S 150 mg*.

Samozdravljenje je zdravljenje brez predhodnega pregleda pri zdravniku. Tvrstno zdravljenje lahko traja največ dva tedna. Če v tem času težave popolnoma ne izzvenijo, je potreben pregled pri zdravniku.

Zdravilo Ranital S 150 mg je v lekarni na voljo brez recepta. Pred uporabo natančno preberite navodilo! O tveganju in neželenih učinkih se posvetujte z zdravnikom ali farmacevtom.

Le majhen del bolnikov z bolečino v zgornjem delu trebuha zaradi teh težav obišče zdravnika. Vendar je zaradi tako velike pogostnosti tovrstnih težav bolnikov, ki se oglasijo v ambulanti družinskega zdravnika, veliko.

Zdravnik se po pogovoru in pregledu odloči, ali bo bolnika zdravil brez predhodnih preiskav in bo le spremljal njegovo zdravstveno stanje ali pa ga bo poslal na preiskave. Na preiskave

pošlje bolnike, ki imajo pogoste, dolgotrajne težave ali alarmne znake.

Pri polovici bolnikov z bolečino v zgornjem delu trebuha *s preiskavami odkrijemo bolezen in jih nato usmerjeno zdravimo.*

Pri drugi polovici bolnikov pa s preiskavami ne odkrijemo bolezenskih sprememb. Bolečino ali kakšen drug simptom (slabost, napenjanje, čezmerno

Alarmni znaki, ob katerih je nujno treba obiskati zdravnika, so:

- bruhanje krvave ali črne vsebine
- odvajanje črnega smolastega blata
- sveža kri v blatu ali na njem
- hujšanje
- težko požiranje
- vztrajno bruhanje
- dolgotrajna blaga bolečina v trebuhu

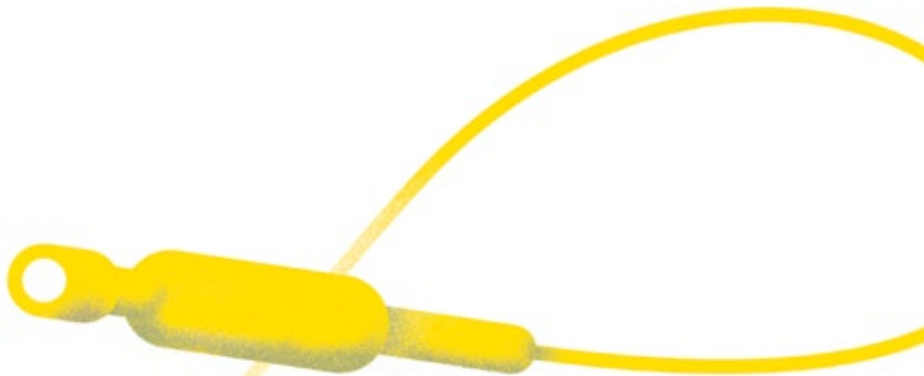
spahovanje ...) pripisujemo spremenjeni motorični* aktivnosti ali/in povečani občutljivosti prebavne cevi. *Tovrstne težave so običajno posledica stresnega življenja* (izpit, poroka, žalost ...), *nepravilne prehrane* (preveliki obroki, uživanje alkohola, prevelika količina črne kave, hrana, ki je bolniku tudi v preteklosti povzročila težave ...); lahko pa *vzroka zdravnik ne odkrije*.

Ob prehodu iz stresnega obdobja v mirno življenje težave običajno prenehajo. Pri nekaterih bolnikih pa težave ne izginejo. Obravnava slednjih je zelo zahtevna: zdravila le redko odpravijo težave, zato bolniku svetujemo spremembo načina življenja (pravilno prehrano, redno iztrebljanje, izogibanje razvadam, mirno življenje ...). To je velikokrat zelo težko: *uspešna sprememba načina življenja je velika zmaga posameznika*.

* Razlago medicinskih strokovnih izrazov lahko poiščete v spletnem slovarju www.lek.si/medicinski-slovar
motóríka – gibanje

Kaj ugotavljamo z gastroskopijsko?

Pri bolnikih z bolečino v zgornjem delu trebuha se najpogosteje odločimo za *preiskavo zgornjih prebavil z endoskopom**. Pri preiskavi uporabljamo posebno napravo, t. i. gastroskop*, zato jo imenujemo *gastroskopijska**. Z gastroskopom zdravnik dobro vidi spremembe v svetlini in sluznici zgornjih prebavil. Lahko si ogleda požiralnik, želodec in dvanajstnik (začetni del tankega črevesa).

Iz bolezensko spremenjene sluznice, včasih pa tudi iz na videz normalne sluznice zdravnik lahko vzame košček tkiva. Ta vzorec tkiva nato v laboratoriju pregledajo pod mikroskopom. **V vzorčku želodčne sluznice lahko odkrijejo, ali je okužena z bakterijo *H. pylori*.**

* *Razlago medicinskih strokovnih izrazov lahko poiščete v spletnem slovarju www.lek.si/medicinski-slovar*

endoskóp – optični inštrument za pregled notranjosti telesnih votlin in votlih organov ter manjše posege

gastroskóp – endoskop za pregled notranjosti želodca

gastroskopiija – pregledovanje notranjosti želodca z gastroskopom

Kaj je znanega o bakteriji *Helicobacter pylori*

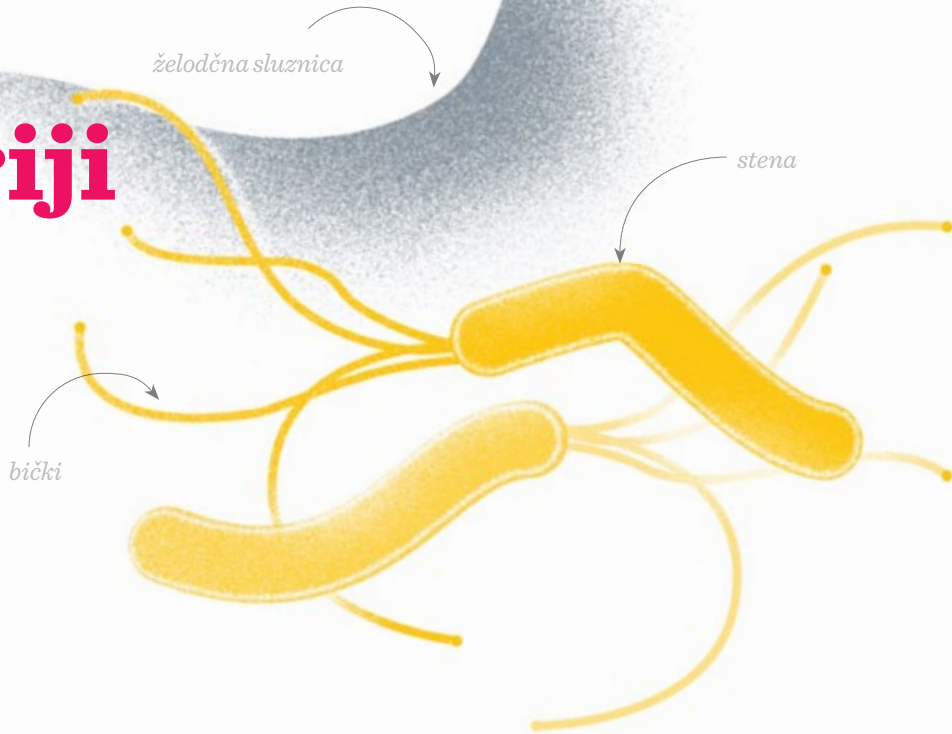
H. pylori je bakterija, dolga 3 mikrone in široka 0,5 mikrona. Na enem koncu ima od 2 do 7 bičkov, ki ji omogočajo premikanje. Na površini ima posebne nogice, s katerimi se lahko pritrdi le na želodčno sluznico.

Sluznica želodca izloča kislino, zato je to okolje za večino bakterij usodno, *H. pylori* pa v njem lahko preživi. Ta bakterija ima namreč v

svoji steni različne snovi, ki ji na različne načine omogočajo preživetje v kislem okolju želodca.

Ena izmed takih snovi je encim* *ureaza*, ki ga izkoriščamo pri diagnostičnih postopkih, s katerimi odkrivamo oz. potrjujemo okužbo z bakterijo *H. pylori*.

teriji ?

-
- * *Razlago medicinskih strokovnih izrazov lahko poiščete v spletnem slovarju www.lek.si/medicinski-slovar*
 - biček* – dolgi, gibljivi izrastki s površja nekaterih bakterij
 - encim* – beljakovina, ki pospeši hitrost kemične reakcije, pri čemer se sama ne spremeni

Kako pogosta je okužba s *H. pylori*?

Okužba z bakterijo *H. pylori* je najpogostejša kronična okužba in je razširjena po celem svetu. Konec 19. stoletja je bila z njo okužena večina svetovnega prebivalstva.

Zaradi izboljšanja higiensko-socialnih razmer (tekoča voda v bivalnih prostorih, večja stanovanja ...), razširjene uporabe hladilnika in odkritja uspešnega zdravljenja okužbe s *H. Pylori* se je njena

razširjenost zmanjšala. Danes je okužba v razvitih delih sveta manj pogosta, drugod po svetu je okuženih do 80 odstotkov ljudi, tako da je še vedno okužena kar polovica svetovne populacije.

Večina okuženih ljudi nima nikakršnih bolezenskih težav, zato niti ne ve, da je okužena. Pri približno petini okuženih pa *H. pylori* povzroči zdravstvene težave.

Kako se okužba prenaša?

Način prenosa okužbe še ni popolnoma pojasnjen. Večina bakterij živi v ljudeh, zato je najverjetneje, da se povzročitelj z okužene osebe preseli na zdravo. Bakterijo najdemo v izbruhani vsebini in tekočem blatu, kar nakazuje pot, po kateri se okužba prenaša.

Pogostost okužbe je večja v predelih, ki imajo slabše socialno-higienske

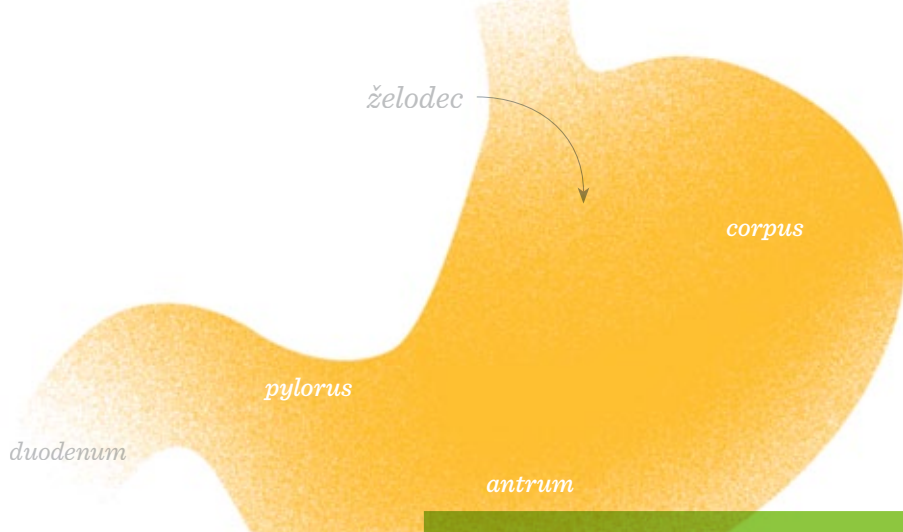
razmere. V slabih razmerah, kot so: bivalni prostori brez tekoče in tople vode, velike družine v majhnih stanovanjih, spanje več otrok v eni postelji ipd., je tveganje za prenos okužbe veliko večje.

V razvijajočih se predelih sveta se ljudje pogosto okužijo že v otroštvu, v razvitih državah pa je okužba pogostejša v odrasli dobi.

Kakšne posledice im okužba s *H. pylori*?

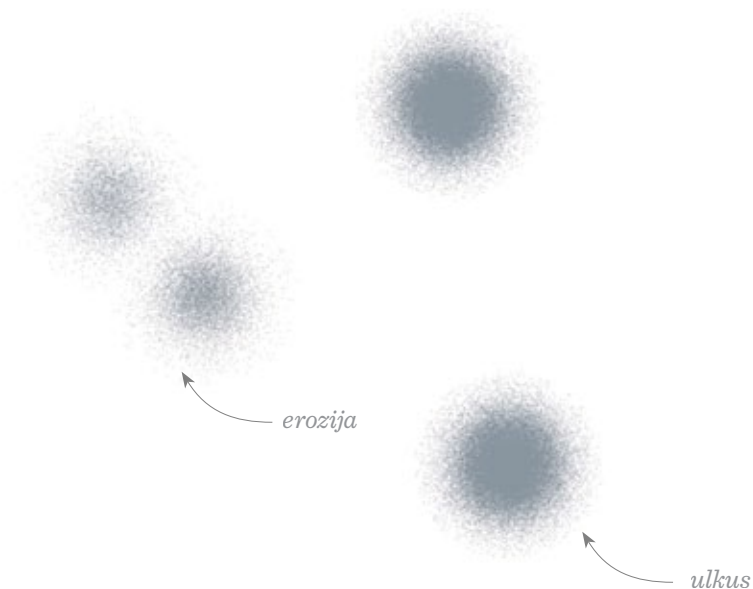
Bakterije *H. pylori* so različne, vendar v vsakdanji praksi njihovo razločevanje ni potrebno. Nekatere vrste v sluznici želodca in/ali dvanajstnika delajo plitke (*erozije*) ali globoke razjede (*ulkus*) ter celo sodelujejo pri nastanku želodčnega raka. Druge so manj nevarne in povzročijo le blago kronično vnetje želodčne sluznice (*gastritis*).

Pri okužbi končnega dela želodca (antrum) se sproži zapleten mehanizem, ki povzroči močnejše izločanje kisline. Želodčna sluznica je bolj odporna proti kislini kot pa dvanajstnikova sluznica. Zato zvečano izločanje kisline (močnejši agresivni dejavnik) lahko povzroči nastanek erozij in/ali ulkusa predvsem v dvanajstniku, redkeje pa tudi v želodcu.

*Ulkus želodca in/ali dvanajstnika lahko poškoduje krvne žile v sluznici, kar sproži nenadno krvavitev v prebavno cev. Bolniki, ki krvavijo v prebavno cev, **bruhajo temno ali krvavo vsebino in odvajajo črno smolasto blato. Tak bolnik mora nujno obiskati zdravnika.***

Kaj povzroča boleči zgornjem delu trebu

ne v ha?

Okužba, ki zajame večji del želodca, povzroči kronično vnetje sluznice in zmanjševanje števila celic, ki izločajo kislino. Taki bolniki sicer izločajo manj kisline, vendar kronično vnetje zmanjša obrambno sposobnost sluznice, zato že majhna količina kisline lahko povzroči želodčni ulkus. Tudi drugi agresivni dejavniki, kot so nesteroidni antirevmatiki ali žolč (ki iz dvanajstnika priteka v želodec), pri ljudeh s kroničnim vnetjem želodčne sluznice hitreje povzročijo ulkus želodca.

*Agresivne dejavnike delimo na notranje, ki nastajajo v telesu, in zunanje, ki jih v telo vnesemo. **Najpomembnejša notranja agresivna dejavnika sta želodčna kislina in pepsin.** Med agresivne dejavnike za nastanek poškodbe želodčne sluznice uvrščamo tudi žolč, če se iz dvanajstnika vrača v želodec. To se pogosto dogaja po operaciji žolčnika. **Najpomembnejši zunanji agresivni dejavniki so bakterija *H. pylori*, nesteroidni protivnetni analgetiki, acetilsalicilna kislina, alkohol in kajenje.***

Kako odkrivamo okužbo s *H. pylori*?

Okužba z bakterijo *H. pylori* je najpogostejša kronična okužba in je razširjena po celem svetu. Velika večina okuženih ljudi nima težav. *Okužbe pri ljudeh, ki nimajo težav, ni treba ugotavljati.*

Okužbo s *H. pylori* odkrivamo z *invazivnimi* in neinvazivnimi metodami.*

Pri invazivnih metodah *z endoskopom pregledamo zgornji del prebavil in*

pogled skozi endoskop

odvzamemo košček želodčne sluznice.

Ta vzorec želodčne sluznice lahko že takoj po endoskopskem pregledu testiramo, da potrdimo ali izključimo okužbo. Rezultat testa lahko odčitamo že v pol ure. Bakterijo *H. pylori* lahko odkrijemo tudi po pregledu koščka sluznice pod mikroskopom ali razrastu bakterije *H. pylori* iz koščka v posebnih gojiščih. V tem primeru je na rezultate potrebno počakati več dni. Z neinvazivnimi metodami *odkrivamo okužbo*

v izdihanem zraku, blatu ali krvi.

Za odkrivanje okužbe s *H. pylori* uporabljamo predvsem invazivne metode. Neinvazivne metode so namenjene predvsem za preverjanje uspešnosti zdravljenja okužbe.

Metode za odkrivanja okužbe s *H. pylori* ob jemanju zdravil, ki zavirajo izločanje želodčne kisline in antibiotikov, niso povsem zanesljive. Takrat zdravniki kombinirajo različne metode.

* *Razlago medicinskih strokovnih izrazov lahko poiščete v spletnem slovarju www.lek.si/medicinski-slovar invazija – inštrumentalni poseg v organizem, navadno zaradi preiskave*

Kako zdravimo okužbo s *H. pylori*?

Okužbo z bakterijo *H. pylori* zdravimo s kombinacijo antibiotikov in zdravil, ki najmočnejše zavirajo izločanje želodčne kisline. Ta zdravila imenujemo *zaviralci protonske črpalke*.

Najpogosteje zdravljenje traja en teden in je sestavljeno iz kombinacije zaviralca protonske črpalke in dveh različnih antibiotikov (t. i. trotirno zdravljenje ali zdravljenje **1, 2, 3**). Tako zdravljenje traja *en* teden, zdravila vzamemo *dvakrat* na dan, jemljemo pa *tri* različna zdravila.

*Med zdravljenjem okužbe s *H. pylori* je pomembno, da bolnik dosledno jemlje zdravila in preneha s kajenjem.*

*S tem zagotovimo, da bo zdravljenje okužbe s *H. pylori* uspešno,*

+

uspešno ozdravljena okužba je povezana z ozdravitvijo ulkusne bolezni,

+

uspešno zdravljenje okužbe zmanjša možnost za nastanek raka v želodcu.

Ob zdravljenju se včasih pojavijo *blagi neželeni učinki zdravil*, kot so kovinski okus, prehodno bolj tekoče blato, občutek teže v želodcu ... Neželeni učinki zdravil izzvenijo po končanem zdravljenju.

Zelo pomembno je, da bolnik *jemlje zdravila po predpisanem urniku*. Zdravila je potrebno jemati vsakih 12 ur in zaključiti po sedmih dneh.

Kajenje zmanjša uspešnost zdravljenja okužbe s H. pylori, zato je zelo pomembno, da se med zdravljenjem kadilci odpovejo kajenju. Tudi po končanem zdravljenju okužbe je kajenje nezaželeno zaradi številnih zdravju škodljivih učinkov.

Najpogostejši vzrok za neuspešno zdravljenje okužbe s H. pylori je nedosledno jemanje zdravil, npr. bolnik

pozabi vzeti zdravilo, zdravila ne jemlje vsakih 12 ur ali predčasno zaključijo zdravljenje. Po nedoslednem zdravljenju ostanejo v želodcu tiste bakterije *H. pylori*, ki so bolj odporne na zdravljenje.

Ob neuspešnem zdravljenju okužbe s *H. pylori* zdravnik izbere drugo kombinacijo zdravil.

Po zdravljenju okužbe s kombinacijo zdravil se zdravniki pogosto odločijo za nadaljevanje zdravljenja samo z zaviralci protonske črpalke. Zdravilo bolnik jemlje več tednov oziroma do kontrolnega pregleda pri zdravniku. Nadaljevanje in trajanje zdravljenja samo z zaviralcem protonske črpalke je odvisno od mesta, velikosti, globine ulkusa in morebitnega zapleta ulkusne bolezni (npr. krvavitev).

Dodatna navodila v p

V pomoč bolnikom, ki jim je zdravnik predpisal trotirno zdravljenje, smo v Leku pripravili dodatna navodila. Dobite jih lahko pri svojem zdravniku.

Če imate kakršna koli vprašanja v zvezi z zdravljenjem, se lahko obrnete na svojega zdravnika ali farmacevta, vprašanja o Lekovih zdravilih pa lahko naslovite tudi na nas na naslov:

farmacija.lek@sandoz.com

zdravilo	1. dan		2. dan		3. dan	
	zjutraj	zvečer	zjutraj	zvečer	zjutraj	zvečer
zaviralec protonske črpalke 	X	X	X	X	X	X
antibiotik 1 	X	X	X	X	X	X
antibiotik 2 	X	X	X	X	X	X

pomoč bolnikom

Navodila za bolnika

Za vsako zdravilo velja, da je najbolj učinkovito le, če bolnik gostežno upošteva navodila za jemanje. Ker se pri primarni točki zdravi hrušč, lahko hitro prijeti napake, zato za vas pripravili preglednico.

PRIVI TEDEN ZDRAVLJENJA

Pri prvi teden jemanja vsa tri zdravila: zaviralec protinske črpalke, antibiotik 1 in antibiotik 2 za na dan (zjutraj in zvečer) oziroma na vsakih 12 ur po 1 tableto, kot je prikazano v tabeli.

zdravilo	1. dan		2. dan		3. dan		4. dan		5. dan		6. dan		7. dan	
	zjutraj	zvečer	zjutraj	zvečer	zjutraj	zvečer	zjutraj	zvečer	zjutraj	zvečer	zjutraj	zvečer	zjutraj	zvečer
zaviralec protinske črpalke	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
antibiotik 1	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
antibiotik 2	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X

NADALJEVANJE ZDRAVLJENJA

V primeru nadaljnjega zdravljenja, upoštevajte zdravniškovo navodilo:

Zaviralec protinske črpalke jemljite 1 x na dan, in to zjutraj, šče: _____ tedne,

oziroma do končnega pregleda (datum): _____

 lek
Družina zdravil

Lek farmacevtska družba, d.d. • Veprčeva 57, 1526 Ljubljana, Slovenija • www.lek.si

NAVODILA ZA BOLNIKA
ZDRAVLJENJE OKUŽBE
Z BAKTERIJO H. PYLORI

4. dan		5. dan		6. dan	
zjutraj	zvečer	zjutraj	zvečer	zjutraj	zvečer
X	X	X	X	X	X
X	X	X	X	X	X
X	X	X	X	X	X

Izdal in založil: Lek d. d.

Prodaja in marketing Slovenija, Verovškova 57, 1526 Ljubljana
www.lek.si

Avtor: Matjaž Koželj

Uredili: Nina Piletič, Barbara Kus, Lek d. d.

Oblikoval: Blaž Bajželj

Tisk: Tiskarna Januš

Informacije imajo izključno splošno izobraževalne in informativne namene in niso nadomestilo za posvet z zdravnikom ali farmacevtom. Pomembno je, da glede svojega zdravstvenega stanja oziroma bolezni upoštevate navodila svojega zdravnika in drugih zdravstvenih delavcev.

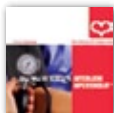

član skupine Sandoz

Za boljše zdravje bolnikov skrbimo z zbirko knjižic, ki smo jih pripravili v sodelovanju z vrhunskimi slovenskimi strokovnjaki.

srčno-žilne
bolezni

zvišan
krvni tlak

merjenje
krvnega
tlaka

zvišana
vrednost
maščob

dietna
navodila

zvečana
prostata

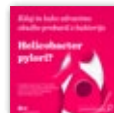
alergije

nespečnost

antibiotiki

helicobacter
pylori

Lek za
zdravje

Lekova zbirka za bolnike

Lekove knjižice lahko dobite pri svojem zdravniku in v lekarni, vsebine pa so vam dostopne tudi na Lekovi spletni strani www.lek.si/zdravje/

Informacije imajo izključno splošno izobraževalne in informativne namene in niso nadomestilo za posvet z zdravnikom ali farmacevtom. Pomembno je, da glede svojega zdravstvenega stanja oziroma bolezni upoštevate navodila svojega zdravnika oziroma drugih zdravstvenih delavcev.